

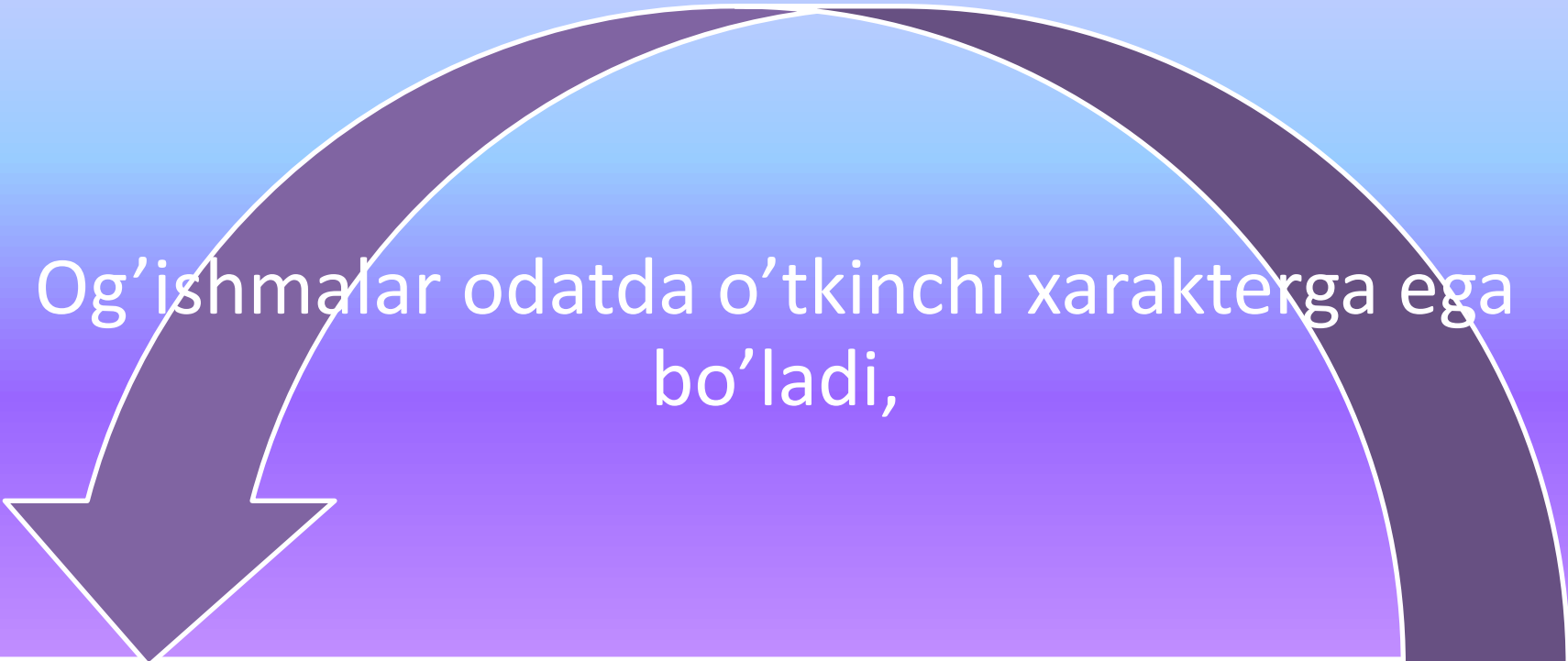
MODULYATSIYA.

Modulyatsiya

- **Modulyatsiya va og'ishma.**
- **Kuyning tarkiblarga bo'linishi**

MODULYATSIYA.

- Musiqa asari yoki qismining biror yangi tonallikka o'tishi va shu tonallikda tugallanishiga **modulyatsiya** deyiladi.
- Agar musiqa asari biror yangi tonallikka vaqtincha o'tsa va yana dastlabki tonallikka qaytib tugallansa **og'ishma** deyiladi.

Og'ishmalar odatda o'tkinchi xarakterga ega bo'ladi,

ular musiqa asari tarkibida uchraydigan ayrim akkordlar funktsiyasini qisqa muddat ichida ajratib ko'rsatish vositasi hisoblanadi.

Quyida og'ishmaga misol keltiramiz:

Allegretto

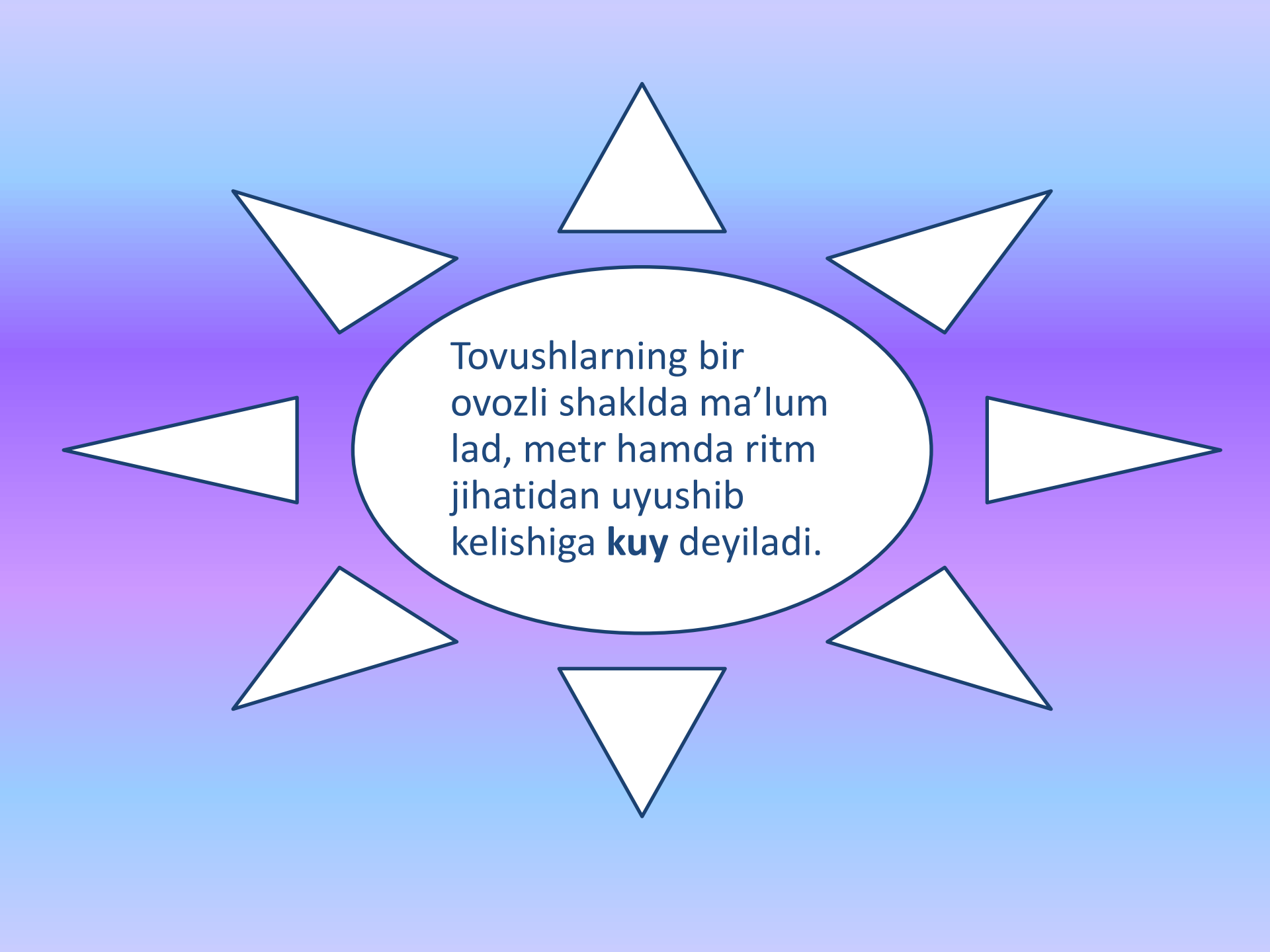
The image shows a musical score for a piece titled "Allegretto". The score is written on two staves in treble clef, 6/8 time signature, and D major key. The first staff contains 10 measures of music, and the second staff contains 4 measures, ending with a double bar line. The music features a mix of eighth and sixteenth notes, with some rests and accidentals. A yellow square is visible on the right side of the second staff.

Modulyatsiyaga misol:

p
Mne mi nu lo shest-nad-tsat let, no serd - tse bi - lo vvo - le. Ya
du-ma-la ves be-liy svet ves be-liy svet vash bor po-tok i, po - le.

- Yangi tonallikka o'tish ko'p hollarda tasodifiy belgilarning hosil bo'lishi bilan bog'liq bo'ladi,
- modulyatsiyani ayrim vaqtlarda jo'r bo'luvchi akkordlarga qarab ham belgilash mumkin.
- Chunki tasodifiy belgilar faqat pastki tovushlargagina qo'yiladi.

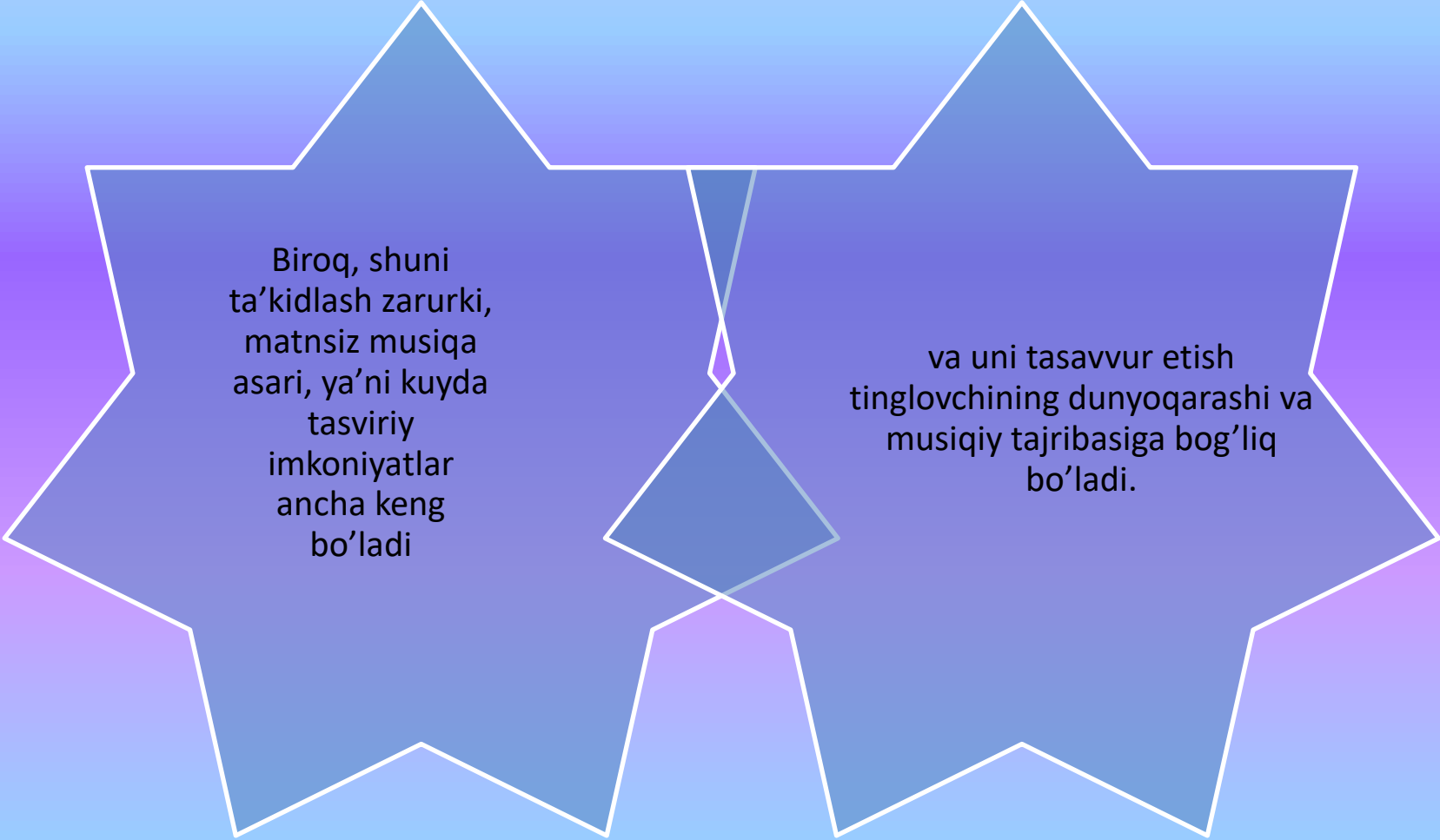

Tovushlarning bir ovozli shaklda ma'lum lad, metr hamda ritm jihatidan uyushib kelishiga **kuy** deyiladi.

Musiqaviy mazmun jo'rsiz, yakka kuy orqali ham ifodalanishi mumkin.

Bir ovozli musiqa asarlari matnli (qo'shiq) va matnsiz (cholg'u kuylari) holida bo'lishi mumkin.

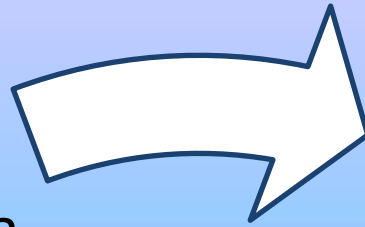
Matnli kuy mazmuni ancha yorqin, aniq va tushunarli bo'ladi.

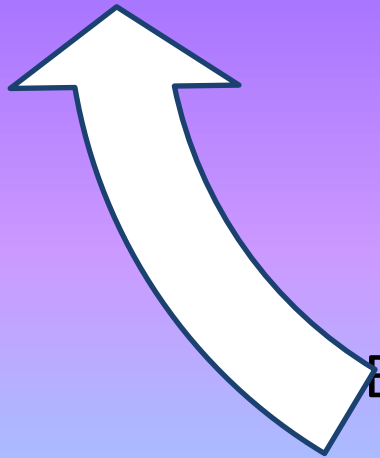
Biroq, shuni ta'kidlash zarurki, matnsiz musiqa asari, ya'ni kuyda tasviriy imkoniyatlar ancha keng bo'ladi

va uni tasavvur etish tinglovchining dunyoqarashi va musiqiy tajribasiga bog'liq bo'ladi.

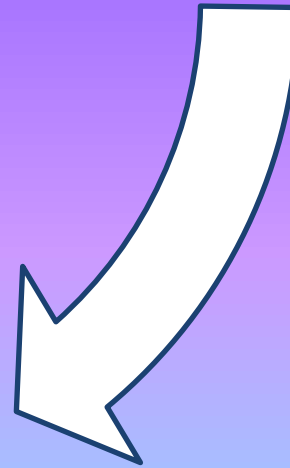
asosiy kuy
yo'nalmasi barcha
tovushlarning
qo'shilib
eshitilishidan
tashkil topadi.

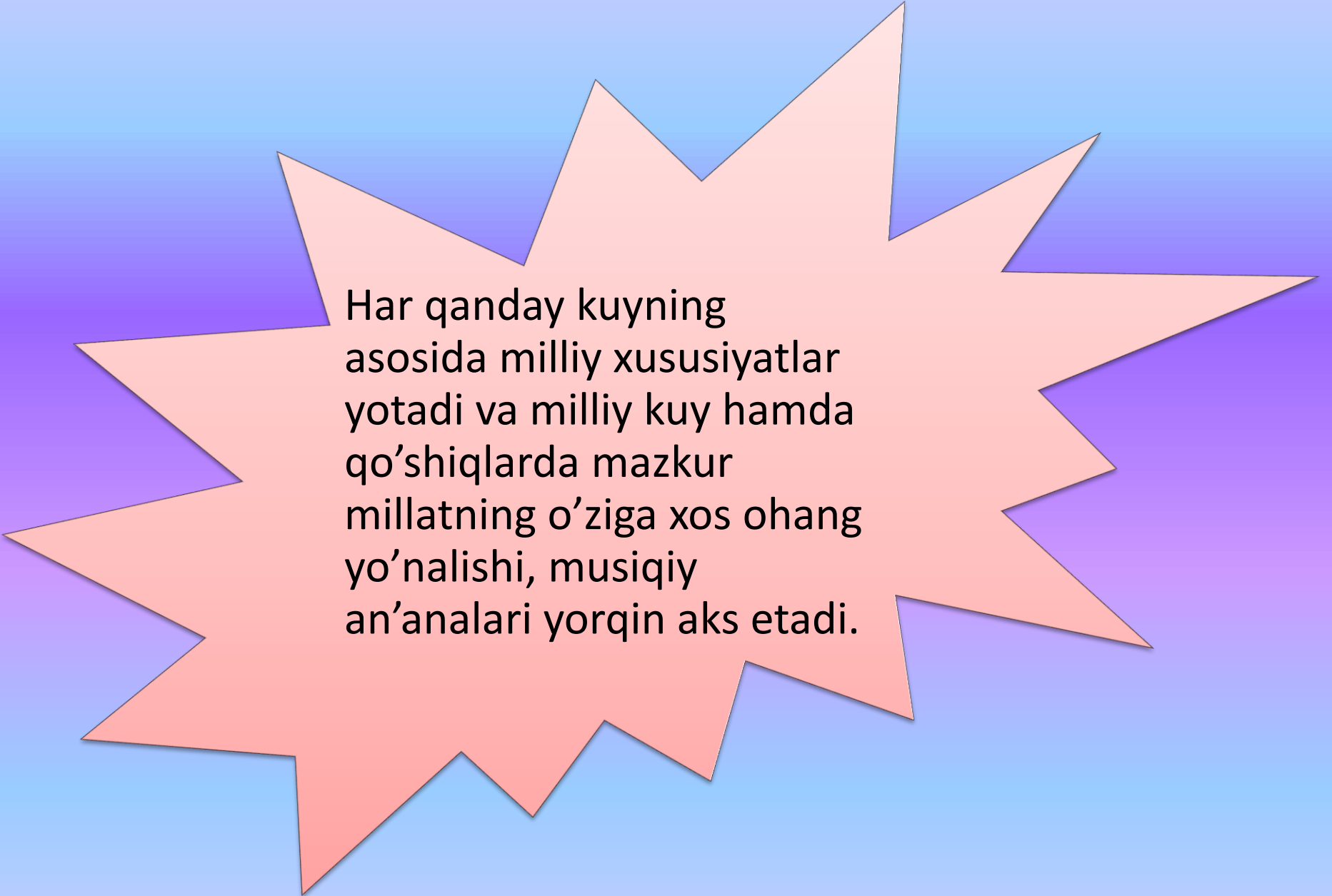

Musiqada ijodida
ikki ovozli va
undan ham ko'p
ovozli asarlar
uchraydi.

Bunday asarlarda
nechta ovoz
bo'lishidan qat'iy
nazar,

Har qanday kuyning asosida milliy xususiyatlar yotadi va milliy kuy hamda qo'shiqlarda mazkur millatning o'ziga xos ohang yo'nalishi, musiqiy an'analari yorqin aks etadi.

Musiqa asarining tarkibi **tuzilma** deyiladi.

Tuzilmalar oralig'iga **tsezura** deyiladi. T

sezuar **V** belgisi bilan yoziladi.

Tuzilmalar musiqaviy fikrning tugallanish darajasi bilan bir-biridan farq qiladi.

Tugallangan
musiqaviy
fikrni
ifodalovchi
musiqaviy
tuzilmaga
davriya
deyiladi.

Oddiy davriya
odatda 8
taktdan iborat
bo'ladi.

Davriya ikki
qismga
bo'linadi va
ular **jumlalar**
deyiladi.

Musiqaviy
tuzilmaning
tugallanishiga
kadentsiya
deyiladi.

Kadentsiya quyidagi ko'rinishlarda uchraydi:

to'liq o'rnashgan kadentsiya – kuyda tonika uchtovushligining prima tovushi bilan tugaydi;

to'liq o'rnashmagan kadentsiya – tonika uchtovushligining tertsiya yoki kvinta tovushi bilan tugaydi;

yarim kadentsiya – noturg'un tovush bilan tugaydi.

Agar davriya
o'zining
dastlabki
tonalligi bilan
tugasa, **yagona
tonallik** deyiladi.

Davriyaning
tugallanish
vaqtida
modulyatsiya
hosil bo'lsa,
**modulyatsiyali
davriya** deyiladi.

Jumla **ibora** deb
ataladigan ikkita
kichik tuzilmaga
bo'linadi.

Bitta asosiy metr
zarbini o'z ichiga
olgan tuzilma
motiv deyiladi.

- Motivning boshlanishi yoki tugallanishi birgina takt chegarasida bo'lishi shart emas,
- u takt oldidan boshlanishi va navbatdagi taktning yarmida tugallanishi ham mumkin.
- Musiqa amaliyotida bir taktdan kichik bo'lgan motivlar ham uchraydi.